

„Proizvodni odbori“ na Finskem

Razne oblike kontrole in sodelovanja proizvajalcev pri upravljanju podjetij so dobile zakonsko podlago in bile urejene v večjem številu držav, posebno evropskih. V teh državah je država normirala odnose znotraj podjetij s tem, da je dala neposrednim proizvajalcem večje ali manjše možnosti vplivanja na delo podjetij. Med take države spada tudi Finska, ki je konec l. 1949 uveljavila zakon o proizvodnih odbori v industriji.

V razliko od večine držav, v katerih je ustanovitev ustreznih organov pogojena po številu zaposlenega osebja, so na Finskem vzeli za osnovo število delovnih ur. V vseh industrijskih podjetjih, ki realizirajo 120 ali več tisoč delovnih ur na leto (kar približno ustreza podjetjem, ki imajo 50 zaposlenih), so bili ustanovljeni proizvodni odbori. Druga podjetja so dobila take organe samo, če so se zanje sporazumeli delodajalci in zaposleni osebje.

Produkcijski odbori so posvetovalni organi, ki jih sestavljajo zastopniki delodajalcev, delavcev in uslužbencev podjetja. Njihovo pristojnost je zakon natančno določil in jo omejil ter usmeril v pospeševanje proizvodnje. O značaju pristojnosti teh organov govori tudi ime »Proizvodni odbori«.

Naloga odborov je, da obvezno vsake tri mesece, razpravljajo o poročilu o gospodarjenju s podjetjem. To poročilo predloži uprava. S tem v zvezi je odbor dolžan razpravljati o vseh vprašanih finančnega položaja in proizvodnje podjetja, ki jih postavijo posamezni člani odbora. Najvažnejša naloga teh odborov je razpravljanje o načinu pospeševanja proizvodnje, o povečanju delovnega učinka, izboljšanju delovnih metod in delovne organizacije. S tem je neposredno povezana naloga odbora, da zagotovi racionalno in smotno trošenje goriva in surovin ter skrbno manipuliranje s stroji in napravami. Odbor

je dolžan, da si prizadeva doseči napredek in vzdrževati delovno disciplino ter preprečevati akcije, ki bi lahko bile škodljive za proizvodnjo (s tako formulacijo zakonodajalec verjetno označuje stavke).

Cepprav s tem niso izčrpane pristojnosti proizvodnih odborov, je jasno, da je njihov namen predvsem proizvodni, in da njihov smoter ni osvajanje pozicij v podjetju po delavcih in vračanje dela presežnega dela neposrednim proizvajalcem, temveč prenašanje dela odgovornosti za proizvodnjo na delavce in uslužbence oziroma na njihove zastopnike.

Proizvodni odbori imajo nadalje nalogo, da razpravljajo o vprašanih, ki se nanašajo na izboljšanje stanovanjskih pogojev delavcev in uslužbencev, na njihovo varnost, higieno in udobnost na delovnih mestih. Odbori so upravičeni, da skupaj z inšpektorji dela in delavskimi delegati kontrolirajo izvajanje zakonskih določb, ki se nanašajo na higiensko tehnično zaščito dela. Vse to je posredno namenjeno prav tako povečanju proizvodnje. Končno rešujejo proizvodni odbori na prvi stopnji spore med delavci in delodajalci.

Po sestavi so proizvodni odbori mešani organi vseh zainteresiranih oseb v podjetju. V tovarnah, v katerih ne ustvarjajo več kakor 240.000 delovnih ur na leto, delegira lastnik dva člana odbora, delavci tri, uslužbenci pa enega, medtem ko delegira v podjetjih z več kakor 240.000 delovnimi urami na leto delodajalec tri člane, delavci pet, a uslužbenci dva člana odbora. Značilno je, da v nobenem primeru delavci ne morejo biti v večini nasproti zastopnikom delodajalcev in uslužbencev. Kolikor glede nekaterih vprašanih ni mogoče uskladiti mnenja zastopnikov teh skupin, postane sklep veljaven, čim se zanj izreče večina navzočih s pogojem, da je v večini zastopana vsaj z enim glasom tudi manjšinska skupina.

Industrijska proizvodnja v Aziji

Dolgo vrsto let je bilo gospodarsko področje južnovzhodne Azije s stališča svetovnega tržišča le proizvajalec nekaterih pomembnejših surovin, kot na primer kositra ali kavčuka. Z izjemo Sibirije in Japonske, kjer je osredotočena tako rekoč vsa industrija tega kontinenta, Azija še danes nima industrijsko bolj razvitega področja. V nobeni državi razen na Japonskem ni delež industrije v letnem brutoproduktu višji kakor 20%.

Zadnja leta pa je prišlo do določenega gibanja, ki napoveduje bližnje spremembe v strukturi nacionalne proizvodnje azijskih držav. Po podatkih ekonomske komisije Združenih narodov za Azijo in Daljnji vzhod se je 13 azijskih držav lotilo načrtnega urejanja svojega ekonomskega razvoja. To je vsekakor zelo vplivalo na razvoj proizvajalnih sil teh držav, o čemer pričajo podatki o industrijski proizvodnji v l. 1956.

Tako je dosegla proizvodnja električne energije v l. 1956 v Aziji 102 milijardi kilovatnih ur, kar je za 12% več kakor predlanskim ali okrog 45 odstotkov več kakor l. 1952. Res je, da odpade še vedno največ te proizvodnje na Japonsko, kjer

znaša proizvodnja električne energije na prebivalca 732 kilovatnih ur, medtem ko je ta številka na Malaji 156 kWh, v Indiji 22 in na Kitajskem 21 kWh.

S stališča gibanja proizvodnje pa prihajajo v prvo vrsto vendarle tiste države, v katerih planska graditev industrije že daje prve rezultate. Tako so na primer na Kitajskem povečali proizvodnjo premoga od 64 milijonov ton v l. 1952 na 109 milijonov ton v l. 1956. V Indiji so povečali v istem razdobju proizvodnjo električne energije od 6 na 9 milijard kWh, na Kitajskem pa od 7 na 14.

Zaradi primerjave objavljamo tabelarični pregled največjih proizvajalcev posameznih industrijskih izdelkov v Aziji (brez držav Srednjega vzhoda).

	Premog (milijonov ton)		
	1952	1955	1956
Kitajska	64	94	109
Japonska	44	42	44
Indija	36	39	41
Indonezija	1,0	0,8	0,8
Pakistan	0,6	0,5	0,5

	Električna energija (milijard kWh)		
	1952	1955	1956
Japonska	52,0	63,0	72,2
Kitajska	7,2	12,2	14,0
Indija	6,0	8,5	9,0
Pakistan	0,3	0,6	0,7

Jeklo (milijonov ton)

	1952	1955	1956
Japonska	6,9	9,4	10,2
Kitajska	1,3	2,8	4,5
Indija	1,6	1,7	1,8
Pakistan	—	—	0,01

Cement (milijonov ton)

	1952	1955	1956
Japonska	7,2	10,6	12,0
Kitajska	2,0	4,5	6,5
Indija	5,8	4,5	5,0
Pakistan	0,5	0,7	0,8
Cejlon	0,06	0,09	0,1

Za boljše delovne pogoje

Francija

Generalna konfederacija delavcev Francije je organizirala sredi maja stavko, v kateri je sodelovalo 25.000 delavcev in uslužbencev avtomobilske tovarne Renault, ki je največje nacionalizirano podjetje Francije. Delavci so začeli stavkati z zahtevo, da se jim povisajo plače, da se jim vrne 40-urni delovni teden in da bodo dobili delavci z boljšim delovnim učinkom premije.

V Franciji traja že mesece val stavk »zadnji opomini vladi in delodajalcem«, s katerimi delavci v industriji, rudarstvu, transportu in drugih gospodarskih vejah zahtevajo višje mezde. V nekaterih krajih je prišlo ob stavkah tudi do spopadov z orožjem kakor na primer v Saint Nazaire, Dunkerque in Parizu. Večina teh stavk spada v okvir organizirane akcije sindikatov, ki obtožujejo vlado, da je blokirala plače, medtem ko življenjski stroški nenehno naraščajo že leto dni.

Italija

Vsi gradbeni delavci Italije so stopili 10. junija v dvodnevno stavko. Delavci hočejo, da bise stališče delodajalcev prilagodilo njihovim zahtevam glede podpisovanja kolektivnih pogodb in povišanja mezd. Stavko so organizirali s koordinirano akcijo levičarski, socialnodemokratski in demokrščanski sindikat, tako da je v njem sodelovalo približno 800.000 gradbenih delavcev.

V jeklarnah Italije je prišlo 12. junija do stavke, s katero zahtevajo delavci 40-urni delovni teden brez znižanja mezd. To je druga stavka, ki so jo delavci jeklarn organizirali v zadnjem času, ker delodajalci niso sprejeli njihovih zahtev po stavki z dne 23. maja. Pri organiziranju te stavke so prav tako sodelovali vsi trije delavski sindikati.

V Južni Italiji so prejšnji mesec levičarski in socialnodemokratski sindikati organizirali stavko kmetijskih delavcev brez zemlje. Zahtevali so izboljšanje pogojev delovnih pogodb. Na zadovoljstvo teh zahtev je zainteresiranih več kakor 100.000 delavcev brez zemlje.

Grčija

V Atenah je bila konec prejšnjega meseca 24-urna stavka, v kateri je sodelovalo 200.000 delavcev in uslužbencev. Naslednje dni se je stavka razširila tudi v druga grška mesta. Stavko so organizirali z zahtevami po povišanju plač in mezd za 30%, po sklenitvi kolektivnih pogodb in povišanju pokojnin za 50%. Hkrati so ponudili tudi nekatera politična gesla, kakor so zahteve po razorožitvi, po jamstvih za mir in varnost itd. V stavkah so sodelovali industrijski delavci in osebje transporta, obalne plovbe, komunalnih in drugih služb.